

DESCRIPTIO
IURIS ET IUDICII
FEUDALIS, SE-
cundum Consuetudin-
es Mediolani &
Normannie.

PRO
INTRODVCTIONE
AD STVDIUM
IURISPRUDENTIAE
Anglicanae.

Author R. Z. I. C. P. R.
OXONIAE.

OXONIAE,
Excudebat Iohannes Litfield
Anno Salutis 1634. ~~25~~

DESCRIPTIO
IARIS ET INDICII
AD ALIAS
Cognitio
descriptio
notitia
88

IN EODOMONI
AD 27 DILM
IN RIBONIA
notitia

ANNE R.S.R.C.B.R.
SCHOOL

1720
E. COOPER
1720
1720

CLEMENTISSIMO
DOMINO GVLIELMO
PROVIDENTIA DIVINA
ARCHIEPISCOPO CANT-
TVARIENSI, TOTIVS AN-
GLIÆ PRIMATI ET ME-
TROPOLITANO, ACA-
DEMIAE OXONIENSIS
CANCELLARIO
HONORATISSIMO.

Officij & Observantiæ ergo,
R.Z. humillimè
D. D.

СИБИРСКОЕ
ДОМНОЕ ГУДОМО
БРОДИГИА ДИНА
АЧИРИССОРО САУ
ИАНСИЛУСА СИЛУ
ЭМ ТИ НАМИЯ ЗИО
АСАНО АТИО БОЯТ
ДЕМЯНОНОЕНСИС
САНСЕЛЛАРИО
АМУССА СИЛУ

ОГИДО СИЛУ

БИЛЛИДА СИЛУ

О

IVVENTVTI
ACADEMICA
Iuris-prudentiæ
Studioſæ.

Quam indecorum sit eos
qui in Academiis Iuri
Civili student, Iuris
Patrij imperitos existe-
re, ultrò agnoscimus; minus ta-
men erubescendum ducimus,
quod Consuetudines, quæ ex
maximâ parte proprium Ius con-
stituunt, apud alias Gentes accu-
ratè descriptæ reperiantur, apud
Nos experientiâ duntaxat, aut eo-
rum Autorum evolutione quo-
rum idioma Academicum non sapi-
unt, percipiendæ sint. Itaque cum
Consuetudines nostræ quæ ab in-
stitutis Romanis alienæ habentur
ad communionem Feudalem quæ
est inter Dominos & Vasallos
præcipuè

principiū referantur, opus prie-
tium visum est, cuius Iuris quod ad
huiusmodi Communionem spe-
ctat Descriptionem contexere, &
pro illustratione eiusdem, ex con-
suetudinibus *Mediolanensibus* &
Normannicis quædam, quæ in
Contextu occurruunt, adhibere.
Quippe Consuetudines *Medio-
lanenses* Iuri Civili proximè suc-
cedunt, & *Normannicae* ab hisdem
oriundæ ad nostras usque propè
pertinent. De viisque Interpretes
& Autores cruditi forisferunt, in
quibus studiosorum industria non
minùs cum utilitate quam dele-
ctatione se exercet. Ego autem
hoc tempore hæc ita tractare in-
stitui, ut aliis ulterius investigandi
occasio detur, & mihi cum orium
opportunum fuerit aliquid ad-
dendi arbitrium relinquatur.

Nat. ex Aut. Alban.
zollata V. Pridic Cal. Iunij

392 Pars Prima.

Sectio

- 1 De Iure Feudali, ubi de Perso-
nis Rebus & Officiis Feudali-
bus in genere.
- 2 De Acquisitione Feudali, &
De Acquisitione Fendi.
- 3 De Acquisitione Iuris in Feu-
do.
- 4 De Acquisitione rei Mobilis.
- 5 De Contractu Feudali, &
De Contractu circa Feudum.
- 6 De Contractu de Iure in Feu-
do.
- 7 De Contractu de re Mobilis.
- 8 De delicto Feudali &;
De delicto contra dignitatem
Principis.
- 9 De delicto contra Pacem.
- 10 De delicto contra Honestatem
& utilitatem privatam.

Pars Secunda.

- 1 De Iudicio Feudali ubi de Cu-
ris

ria, Cognitione, & Coercitione
Feudali.

- 2 De Iudicio Acquisitionis Feudalis, & De Iudicio Acquisitionis Feudi.
- 3 De Iudicio Acquisitionis Iuris in Feudo.
- 4 De Iudicio Acquisitionis rei Mobilis.
- 5 De Iudicio Contractus Feudalis, & De Iudicio Contractus circa Feudum.
- 6 De Iudicio Contractus de Iure in Feudo.
- 7 De Iudicio Contractus de re Mobilis.
- 8 De Iudicio Delicti Feudalis: & De Iudicio Delicti contra dignitatem Principis.
- 9 De Iudicio delicti contra Pacem.
- 10 De Iudicio delicti contra honestatem & utilitatem Privatam.

DESCRIPTIO Iuris Feudalis.

PARS PRIMA.

SECTIO. I.

De Iure Feudali.

Ius Feudale est quod in Communione Feudali secundum Consuetudines & Leges observatur; primò circa Personas, Res, & Officia Feudalia, in genere: deinde circa Acquisitionem, Contractum, & Delictum Feudale. Personæ Feudales, sunt, Domini qui Beneficia in vasallos contulerint; Vasalli qui a Dominis Beneficia acceperunt; & alij Incole qui cum Vasalibus degnæ Res Feudales, sunt, Dominicum, illud scilicet quod est Domini proprium; Feudum, id cuius dominium ntile Vasallis conceditur; & res Mobiles,

A

*Mobiles, qua a personis Feudalibus pos-
sidentur.*

*Officia Feudalia, sunt, Fidelitas, id
est, honorem, incolumentem, & commo-
dum Domini, cum promovendi cum con-
servandi studium; Servitium, id est, ope-
ra & obsequij Personalis debita presta-
tio; & Largitio, quæ est ex Patrimonio
pro occasione debita retributio.*

In Communione sive Politiâ Feudali,
quæ sunt Iuris Naturalis, omnino,
& quæ sunt Iuris Gentium, prope-
modum observantur: multa verò ab
Institutis civilibus Rcp: Romanæ a-
liena reperiuntur, quæ cuiusq; Regni
Moribus & Legibus constituta sunt.

Ius Feudorum Mediolanense, pri-
mum Moribus, deinde Legibus proprijs
constabat: Moribus sive consuetudini-
bus quæ in libris Feudorum referuntur;
& Legibus quæ (a) ab Imperatoribus
Lothario, Frederico, & alijs, cum confi-
lio Episcoporum, Ducum, Marchionum,
Comitum etiam & Palatinorum Iudi-
cum & aliorum Procerum edebantur.
In quibus si quid defuit, ad Ius Civile
recurrere.

a Feud. l. 2.
tit. 52. & tit.
55.

recurrere fas erat. Nam (b) & si Leges Romanæ non adeo vim suam exten-
dant, ut usus vincant aut mores, Peritus tamē legum, sicubi casus emerserit qui consuetudine Feudi non sit comprehen-
sus, absq; calumniā lege scriptā uti potest.

Iisdem Regulis, Consuetudinis sci-
licet & Legis, ius Normannorum conti-
netur. In cuius descriptione (c) Con-
suetudo dicitur quod antiquitas a Prin-
cipibus approbatum, & a populo obser-
uatum est. Leges sive ius scriptum erant
(d) Statuta quæ (e) Duces cum consilio
Prælatorum, Comitum, Baronum, &
Burgensium, condiderunt.

Ad Personas Feudales quod attinet. Cūm de Iure communi inter Principes & Subditos ut plurimūm Republicæ tantum intuitu obligatio intercederet, ex Consuetudine Feudali; inter Domi-
num & Vasallos; etiam causā rei pri-
vatæ sive perpetui beneficii personis quibusdam eorumq; posteris concessi, quod cūm in potestate tum in commo-
dis realibus consistebat, arctius vincu-
lum constituebatur, atq; hoc imprimis

b Feud. I.
tit. 1.

c Cust. c. 1 i.

d Præfat.
Cust.

e Comment.
ad Prolog.
Cust.

f Feud. l. 2.
tit. 55.

g Chass. ad
Consuet.
Burg: ad §. des
Ius suis &
droits. nu 1.
d'uelles
h ibid.
i Ibid. nu 89.

k Ibid. nu. 90

l Feud. l. 1. tit.
r. & l. 2. tit. 10

inter Dominum eosq; qui ipsi subiicie-
bantur. De Consuetudine vero Medio-
lanensi (Regibus Longobardorum ex-
pulsis) Dominus supremus erat (f) Im-
perator, qui intra fines Imperii, omni-
modam Iurisdictionem habuit, quam
Feudista (g) in supremam, medium, &
infimam distinguunt. Equibus (h) su-
prema, potestatem ferendi leges, statu-
endi de monetâ, nec non cognoscendi
de causis capitalibus, quod Ius gladii
dicitur, & alia eiusmodi, complectitur.
(i) Iurisdiction media mensurarum &
ponderum, nec non causarum Civilium
& Criminalium quæ Capitales non sunt,
cognitionem habet. (k) Iurisdiction in-
fima de causis pecuniarii levioribus
cognoscere, delinquentes quoscunq;
sistere, & levioribus suppliciis dignos
coercere potest. Deinde sub Impera-
tore Vasallierant, alii superioris ordi-
nis, qui dignitatem & iurisdictionem
maiorem obtinebant, (l) Archiepiscopi
scilicet & Episcopi, nec non Duces,
Marchiones, & Comites, qui Regis Ca-
pitanei, vel *maiores valvavores* insigniti
sunt; alii ordinis medii, qui dignitatem
&

& iurisdictionem aliquam habuerunt,
qui *Regis Valvasores* vel *minores val-
vasores* dicti erant; deniq; alii *Vasalli*
erant infimi ordini, quinec dignitatem,
nec iurisdictionem aliquam obtinebant,
qui (*n*) *Valvasores minimi* & (*o*) *Val-
vasini* appellabantur. Et hi omnes Va-
falli a Dominis Feuda obtinebant: Qui
verò Feuda non habuerunt, sed in Feu-
dali territorio degebant, eos, Feudorum
Interpretes etiam (*p*) *Ligios* vocant, *p* *Duar. Com.*
quòd non solum propteres sed etiam *ment. in Con-*
propter personas & eorum protectio- *suet. Feud. c. 4*
nem Domino supremo obligantur. *nu. 6.*
Vnde qui est Domini intermedii Vasal-
lus, Imperatoris *Ligius* est, & quamvis
eundem aliquando duorum Vasallum
esse contingat, idem duorum Dominorum
Ligius esse non potest.

De Confuetudine Normannicæ, Dux
(sive Rex, postquam Ducatus coronæ
Regicæ vñitus erat) Dominus supremus
exiit, ut pote qui (*q*) totius Ducatus *q* *Cust. c. 12.*
tam Principatum quam dignitatem ob- *r* *Ibid.*
tinet, (*r*) qui solus habet plenam Iu- *s* *Cust. c. 15.*
risdictionem, ad quem etiam omnis po- *&* *16.*
testas monetæ pertinet, item de mensu-

ris & ponderibus statuere, & pro abundantia vel caritate pretium rebus imponere. Sub Duce Domini intermedii Seniores vocantur, qui etiam Iurisdicti-

*f Le style de
proceder en
pays de Nor-
mandie de
Haults iustice.*

g Ibid.

x Cust. c. 16.

onem habent, (t) Alii supremam, qui cognoscere possunt de omnibus causis tam civilibus quam criminalibus quæ in eorum territoriis contingunt, & iustitiam facere de iisdem, præterquam de causis quæ Ducis dignitatem concernunt. (u) Alii medium & infimam Iurisdictionem habent, qui causas circa hæreditamenta contingentes inter ippos & Vasallos suos, & controversias circa res mobiles inter alios qui intra eorum Feudum degunt, iudicandi po-

testate in obtinent. (x) Idem in suis villis mensuras potūs & bladorum possunt capere, & si falsa invenerint emendare, antequam Iustitiarius Principis iis manum apposuerit. Eodem Iure, Vasalli qui Dominis intermediis

y Cust. c. 12. & 83. subiiciuntur, eotum (y) *homines & tenentes* & (z) reliqui Incole Pro-

z Cust. c. 14. vinciae residentes nuncupati sunt.

Ad Res Feudales quod spectat; De iure Ciyili Romanorum, quoad Propri- etatem

etatem sive Dominium, Res immobi-
les cuilibet in pleno Dominio erant, ita
ut de iis pro arbitrio disponere posset.
Iure vero Feudorum introductum est,
ut alia in pleno Dominio, alia sub titulo
utilis Dominii duntaxat tenerentur. Et
illud (a) Allodium dicebatur quod quis
pleno iure Dominii vel Patrimonii
obtinebat; ut e nomine, neq; gratia,
neq; merces, neq; opera illa deberetur:
Cuius generis erat Dominicum, Prä-
dia scilicet & iura principua Domino-
rum propria, in primis Domini supre-
mi: Inter cuius Regalia in libris Feu-
dorum referuntur, (b) Palatia in Civi-
tatibus consuetis, viæ publicæ, flumina tit. 56.
navigabilia, vectigalia, piscationum &
venationum redditus, bona condemnata-
torum & proscriptorum, multarum
panarumq; compendia, quorum pleraq;
Iurisdictionem sequuntur.

Feudum (c) erat Beneficium quod c Feud. l. 2.
ex Benevolentia ita dabatur alicui, ut tit. 23.
proprietas quidem rei penes dantem
remanet, ususfructus ad accipientem
ciusq; hæredes pertineret, ad hoc ut ille
& eius hæredes Domino fideliter servi-

^a Hotoman:
in v. Allodium

rent. Et Feudorum diversi fuerunt gradus; quippe alia fuerunt ampliora & nobiliora quibus iura quædam regalia

d Feud. l. 1. tit. 14. & l. 2. tit. 34. concessa sunt, unde (*d*) Regales dignitates & Regalia Feuda insigniebantur, ut (*e*) Prædia Archiepiscopis & Episcopis in Feudum data, (*f*) Ducatus, Marchionatus, & Comitatus: Alia fuerunt minus ampla, at nobilia, quibus prævilegia aliqua annexa sunt; ut (*g*) Valsorizæ maiores: Et deniq; alia erant angustiora & ignobilia, quæ nullis prævilegiis potiebantur, nec sub se Feuda alia admittebant.

Postremò, Res Mobiles erant, pecunia, animalia, supellex, & similia. quæ quatenus a personis Feudalibus possidebantur, etiam sub Iuris Feudalis dispositione comprehensa sunt.

De Consuetudine Normannizæ præter possessiones Ducis proprias, ad eius Dominicum spectant, (*h*) Thesaurus quocunq; loco inventus, (*i*) Res vaivæ sive derelictæ quas cùm inveniuntur nemo vendicat, (*k*) Veriscum, sive Wrccum quod mare ad terrā proiicit, (*l*) pro qualitate Delicti (*l*) terræ seu feoda damna-

h Cust. c. 18.

i Cust. c. 19.

k Cust. c. 17.

l Cust. c. 34.

dñnnatorum, &c (m) Forisfacturæ bo- ^m Cust. c. 20.
 gorum mobilium. Eodem Iure (n) Feo- ^{21.}
 da sive Hæreditamenta sunt res immo- ⁿ Cust. c. 87.
 biles quæ de loco in locum transmover-
 ri non possunt. Suntq; ex his quædam
 Nobiliora; ut, quæ (o) Episcopis & Ec- ^o Cust. c. 32.
 clefis concessa sunt; item, (p) Comi- ^p Cust. c. 34.
 tatus & Baroniz: quædam nobilia; ut
 Feoda militaria: Quæ omnia propter Prin-
 cipi placuit, ius acquirendi Thesaurum
 repertum, (q) Res vaivas, (r) Veriscum, ¹ Cust. c. 19.
 (s) Forisfacturas, & (t) Emendas sive ^r c. cod.
 mulctas delinquentibus impositas, ha- ^s c. 20.
 bere consueverunt: & deniq; quædam
 ignobilia, Feoda scilicet infima (u) quæ ^u c. 28. & 53.
 in Burgis sive Civitatibus, vel rure aut
 in villis rusticis tenebantur. Ultimò, co-
 Iure, res Mobiles quæ de loco in locum
 transmoveri possint, veluti argentum,
 equus, & similia, vulgariter Catalla nun-
 cupantur.

Postremò ad Officia Feudalia quod
 spectat: De Iure Mediolanensi, primum
 Iuramentum Fidelitatis prestari de-
 buit; In primis (a) Imperatorisive Do- ^a Tit. de pace
 mino supremo; non solum à Vasallis, Constantiæ,
 sed etiam a cæteris Civibus a sedecim
 annis

annis usq; ad septuaginta , nisi tales es-
sent personæ quibus sine fraude Sacra-
menta remitti possint. Deinde & Do-
minis etiam intermediis, qui ad Feu-
dum admittebatur Iuramentum huius-
modi suscepit: (6) Ego Titius juro super
sancta Dei Evangelia, quod ab hac horâ
usq; ad ultimum diem vitæ meæ ero fi-
delis tibi contra omnem hominem : & ,
si Dominus esset intermedius , cum hac
clausula, contra omnem hominem ex-
cepto Imperatore. Pleniùs & apertiùs
sic : Ego juro quod nunquam scienter
ero in consilio vel in facto quod tu a-
mittas vitam vel membrum aliquod ,
vel quod tu recipias in personâ aliquam
laſionē, vel iniuriam vel contumeliam ,
vel quod tu amittas aliquem honorem
quem nunc habes vel in antea habebas ;
& si scivero vel audivero de aliquo qui
velit aliquod istorum contra te facere ,
pro posse meo, ut non fiat, impedimen-
tum præstabo , & , si impedimentum
præstare nequivero, quam cito potero
tibi nunciabo, & contra eum prout po-
tero, auxilium meum tibi præstabo ; & ,
si contigerit te rem aliquam quam ha-
bes

¶ Feud, l. 2.
tit. 7.

bes vel habebis iniuste vel fortuito casu
 amittere ; eam recuperare juvabo , &
 recuperatam omni tempore retinere :
 Et si scivero te velle iuste aliquem of-
 fendere , & requisitus fuero , meum tibi
 sicut potero præstabo auxilium : & , si
 aliquid mihi de secreto manifestaveris ,
 illud sine tua licentiâ nemini pandam :
 & , si consilium meum super aliquo facto
 postulaveris , illud dabo quod mihi vide-
 bitur magis expedire ; & nunquam ex
 personâ meâ aliquid faciam scienter
 quod pertineat ad tuam vel tuorum in-
 iuriam vel contumeliam. Deinde , & si
 eo Iure Vasalli ad certum Servitium
 vel Obsequium non astringebantur ,
 pro Officio habebatur Nobilium (c) ^{c Feud.l. 1. tit.}
 Principem Guerram , id est , Bellum a- ^{28.}
 licui facientem adiuvare , & (d) ad fæ- ^{d Feud.l. 2.}
 licem Regalis Numinis expeditionem
 Collationem extraordinariam facere. ^{e Feud.l. 2.}
 Sed & inferiores Vasalli (e) cum Do- ^{tit. 10.}
 minis in exercitu pergere , vel hosten-
 ditias , id est , in hostem pergentibus cer-
 tum adiutorium præstare consueverunt , ^{f Leonis.}
 Deniq; ad Exemplum (f) juris Em- ^{Nou. 13.}
 phyteutici , (g) Laudimia sive pecunia- ^{g Hotom. v.}
 rum ^{Lauda.}

rum summa a Vasallo qui in Feudo suc-
cedebat, quasi Beneficii agnoscendi
causâ Domino præstabatur.

De Consuetudine Normannicæ etiam

b Cust. c. 13.

(b) Dux Normannicæ de omnibus homi-
nibus totius suæ Provinciae Ligantiam
habere debet, ex quo ei tenentur contra
omnes homines qui vivere possunt &
mortui in suis personis consilium & auxi-
lium præbere; sed & ei tenentur omnes
Residentes Provinciae Fidelitatem fa-
cere & servare, id est, se ei innocuos in
omnibus & fideles exhibere, nec ali-
quod incommode ipsi procurare, nec
eius manifestis inimicis contra ipsum

k Cust. c. 28.
& 29.

consilium vel auxilium dare. (k) Feoda-
tarii verò qui ad Feudum nobile ad-
mittuntur, Homagium præstare tenen-
tur sub huiusmodi formâ: Ego vester
homo devenio ad portandum vobis fi-
dem, contra omnes; Quod sit, expansis
manibus illius qui homagium facit, in-
ter manus illius qui homagium recipit.
Nemo verò Fidelitatem alicuius reci-
pere debet nisi salvâ Principis Fidelii-
tate. Deinde, qui huiusmodi Feoda ac-
cipiunt, pro naturâ & conditione cu-
iusq;

jusq; Feodi, quasi ex Conventione tacita ad certa Servitia obligantur. Episcopi vero & alia Ecclesiasticae personae, quae terras (1) in puram & perpetuam Electiosynam concessas habent, ad aliud non tenentur nisi pro Principibus orare, & precibus pro eorum salute apud Deum intercedere. Qui Comitatus & Baronias (2) per liberam Sergenteriam tenent, obsequium aliquod vel officium honorificum erga personam Principis, veluti Ensem in die Coronationis praferre, Cubicularii aut alterius officiarii munus obire debent. Milites qui Feoda per (3) Servitium Loricae, id est militis (4) Cataphracti sive Equitis Armati obtinent, ad subsidium terrae, vel cum Princeps ad aliquam Expeditionem proficiscitur, cum equis & armis comitari & præstò adesse per triginta dies tenentur. Deniq; qui Feoda nobilia obtinent, eodem Iure ad onera quædam Patrimonialia obligantur, ad Auxilia scilicet Capitalia, & Relevia. Ad (5) Auxilia Capitalia, quæ sic dicuntur, quia Dominis Capitalibus sunt reddenda: Quæ tria sunt: primum ad Primo-genitum Filij-

Cust. c. 32.

Cust. c. 34.

Cust. c. 24.

Cust. c. 35.

um Domini sui in Ordinem Militiaz promovendum; secundum ad Primogenitam Domini Filiam maritandam; tertium ad Corpus Domini sui de Prisonâ redimendū. Primogenitus autem est ille qui Primogenitur et obtinet dignitatem, & idem intelligendum est de Auxilio Maritali: & Redemptionis Auxilium tūc debetur, cum Domini Corpus ex Prisona hostiū Ducis Normanniae liberatur.

• **Cust. c. 34.** (o) Relevia sunt pecuniarum summarum, quas, quicunq; aliis in Feodis succeditū sive per mortē sive per alienationem, quasi Domini agnoscendi causā persolvere debent: Sed & qui Feoda ignobilia tenent, ad aliquid Servitium non nobile obligati sunt. Ita qui (p) Domus in Civitatibus habent per Burgagium, id est, per servitium aliquid secundum Con*su*etudinem Civitatis praestandi: qui prædia rure obtinent, aliij per Somagium id est certam pecunie somam sive redditum, alii per Bordagium aut Villenagiū id est, per opera servilia, utpote faciendi sceni, stercorandi terrā, & eiusmodi, suis Feodis potiuntur. Atq; haec de Iure Feudali in genere, nimirū de Personis, Rebus, & officiis Feudalibus. **SECT. 3.**

p **Cust. c. 28.**
& c. 53.

SECT. 2.

De Acquisitione Feudali, & de
Acquisitione Feudi.

Acquisitio Feudalis est modus res Ac-
quirendi, Iuri Feudali conformis; Est quod
primum Feudi, deinde juris alicujus
in Fendo, & denique; rei cuiuscun-
que Mobilis.

Acquisitio Feudi est ex quâ quis in quasi
dominio Feudi constituirur, Infen-
datio scilicet & Successio. Infendatio
est cum quis in Feudo novo investitur,
qua sit vel a Principe sive Domino
Supremo, vel a Domino alio interme-
dio; quarum utraque durat, donec in-
vestitus refutat Feudum, inhabilis
fiat, aut moritur.

Successio est quando Feudum vacans ad
successorem vel Heredem devolvi-
tur. Est quod vel Feudi impartibilis in
quo unus duntaxat, vel partibilis in
quo plures succedere possunt. In quibus
successio procedit, donec heredes legi-
simi deficiant, vel Vasallo de delicto
graviori damnato Feudum ad Domi-
num revertatur.

Inter

Inter Actus Feudales sive negotia quæ
Iure Feudali reguntur, primo ocurr-
rit rerum Acquisitio; & in Acquisitio-
ne rerum, modus Feudum acquirendi,
id est, quasi dominium rei immobilis sibi
& Hereditibus suis transmigrandi. (a) Sci-
endum est enim, inquit Obertus de
Horto, Feudum sive Beneficium non
nisi in rebus soli, aut solo cohærentibus,
aut in iis quæ inter immobilia numeran-
tur posse consistere, ac Feudum nemini
nem posse acquirere nisi Investitura, aut
Successione. (b) Investitura vero fiebat,
cum hasta vel aliud corporeum, a do-
mino Feudi se investitaram Feudi fa-
cere profiteente, Feudatario porrigeret-
tur. (c) Sine quâ etiam si regulariter
Feudum constitui non potuit, (d) Si
quis tamen rem aliquam ut Feudum
per triginta annos possedisset, Praescrip-
tione le tueri potuit. Deinde, concessio
Feudi vel Investitura, primo (e) ab
Imperatore vel Rege fiebat. Et (f) Feu-
da nobiliora sive Regalia ab eo solo con-
cedi potuerunt. Secundo etiam Investi-
tura fiebat, sive Feudum concedebatur,
a Dominis intermediiis, (g) Archicapi-
toli copi,

a Feud. l. 2.
tit. 1.

b Feud. lib. 2.
tit. 2.

c Feud. l. 1.
tit. 25.

d Feud. l. 2.
tit. 28. §. si quis.

e Feud. l. 1. t.
14. & 2. tit.
10.

f Gotofred.
ad. tit. 14.

g Feud. l. 1. t. 1

copi enim & Episcopi (b) de iis que in Ibid.
 antiquitas in Feudum dari consue-
 fuit, cum ad ipsos Feudum reversum
 esset, Feudum instituere poterant.
 Item, (i) Duces, Marchiones, Comites, i Feud. I. 1. t. 1
 & minores Valvassores: quibus si inte-
 grum Feudum transferre vellent, ita
 permittebatur, (k) Si secunda persona
 esset talis qua Feudo servire posset; ut,
 si miles militi donaret; & si sub iisdem
 conditionibus donaretur, ut qui habuit
 sibi & heredibus masculis, alteri dare
 non posset, Ut faminae in eo suceder-
 ent. Quod si ex Feudo proprio sub-
 feuda infima creare vellent, prout ex
 Consuetudine apparet, pro arbitrio po-
 tuerant. Deniq; Investitura, quoad eum
 qui investitur, durat, quousq; Feudum
 (l) refutaverit sive de eo Finem sece- i Feud. I. 2. tit.
 fit, vel (m) inhabilis propter vitium 49. & ibi
 corporis aut (n) ingressiōem Religio- Gotofr.
 nis factus fuerit, vel deniq; mortem
 obierit. Quibus in casib; ad heredem
 ius acquiritur. (o) Feuda vero infima,
 antiquo sua Dominis quando voluerunt
 auferre licuit, nisi Vasalli cum illis Ro- o Feud. I. 1.
 man in exercitu perrexissent, vel ali- tit. 1. in fine.

B

quid

quid propter Feudum dedissent, tunc enim nisi restituto pretio auferre non licet.

De Consuetudine Normanniarum, quod ad acquisitionem Feudi primariam spectat, observatur, quod Feoda quae a Duce

p. Cust. c. 34. vel Principe instituuntur, *Capitalia* (p) dicuntur quod in Capite tenentur, Feoda

q. Ibid. vero infima quae ab aliis eriguntur, (q) Feoda *supposita* nuncupantur, & com-

r. Cust. c. 34. muniter durant, (r) donec Feodatarius, Feodium alii tradat, Religionem intret, vel decedat.

Ad Successionem quod attinet, secundum Consuetudinem Mediolanensem, (f) alia Feuda individua, alia divi-

8. dividua erant. Individua erant, in quibus Primogenituræ ratio habebatur; cuius conditionis erant Ducatus, Marchionatus, & Comitatus, & alia, secundum cuiusq; Provincie morem. (e) Reliqua

8. Feud. l. 1. t. erant Dividua, in quibus filii æqualiter succedebant, nec (u) Pater, quod Filii in iis inæqualiter succederent, per Testamentū ordinare potuit. In successione

x. Feud. l. 1. t. vero, Ordo in primis observabatur. Et 11. (x) Mortuo eo qui beneficium vel Feu- dum

dum tenet, prima causa erat libero-
 rum masculorum: filiis enim existenti-
 bus masculis, vel ex filio nepotibus, vel
 deinceps per masculinum secundum dece-
 dentibus, reliqui agnati removebantur.
 Ad filias vero vel neptes successio non
 pertinebat, nisi sub eiusmodi conditione
 concessum esset. (y) Liberis masculis y Ibid.
 deficientibus, vocabantur primo fra-
 tres, deinde agnati ulteriores, si Feu-
 dum paternum esset, hoc est, si fuit illius
 qui eius agnationis communis parens
 erat. Nam (z) si unus ex fratribus feu- z Feud. I. 2. t.
 dum a Domino acceperat, alter ei non
 sucedebat nisi hoc nominatum dictum
 esset; Sed & (z) in Feudis Femininis, a Feud. I. 1. t.
 tunc deinceps sucedebat filia, cum filii 8.
 non extarent, nec (b) Ascendentes, ut
 Patres, filiis sucedebant. Præterea, (c) b Feud. I. 2. t.
 Ut sucederent in Feudo, liberos & ag-
 natos legitimos esse oportebat. Nam na- 2.
 turales filii, etiam si postea legitimi fie-
 rent, ad successionem Feudi nec soli
 nec cum aliis admittebantur. Deniq;
 (d) si quis deceperit nullo herede in
 Feudo relitto, his Feudi ad Dominum d Ibid.
 revertebatur, quemadmodum etiam
 feudi.

e Feud. l. 2. t.

24.

f Cust. c. 25.

g c. Eod.

h Cust. c. 26.

(e) Si crimen aliquod gravius contra Dominum commisissse condemnatus fuerit.

De Consuetudine Normanniae, (f) quædam successio ex gratiâ, quædam hæreditaria esse dicitur. Ex gratiâ, quando Episcopus vel Abbas in Feodo succedit quod Prædecessor eius tenuit, in cuius locum per gratiam suffectus est. (g) Hæreditaria est successio quando aliquis succedit in Feodo ratione sanguinis; estq; directa, vel indirecta. Directa, quando hæreditas in linea directâ Consanguinitatis ad filium, pro-filium, vel aliquem alium eiusdem linea descendit. Indirecta est, quando aliquis extra lineam rectam succedit, ut frater fratri, nepos auunculo. Sed & (h) hæreditas alia est impartibilis, alia partibialis: Impartibilis, in qua consuetudo Patriæ nullam divisionem inter Fratres ad mittit, ut Comitatus, Baroniæ, & Feoda militaria, quæ Feoda Loricæ dicuntur, in quibus Primogenitus succedit, vel, si is prior deceperit, eius filius vel hæres propinquior in eâdem linea: si vero nullus de linea Primogeniti remanserit filius, Secundo-genitus vel eius linea propinquior

unior hæres ; & sic deinceps in aliis
lineis. (i) Hæreditas partibilis est, quæ
tad plures asqualiter descendit, ut Feoda ¹ Cust.c, cod.
nobilia, quando hæreditas ad mulieres
ex defectu hæredis masculi devolvitur,
& communiter Feoda ignobilia : In cu-
iusmodi successione. (k) cùm plures sunt
fratres, ultimo natus de Feodo tot faciet
portiones quo sunt participes: Capitale
autem Herbergagium, id est, Domus
cum ædificiis coniunctis & Clauſo, &
Gardino, primogenito remanebit, dum-
modo fratribus ~~intam~~ faciat compensa-
tionem ; cætera æqualiter dividentur.
Sed nec (l) cùm quis plures habet fili-
os, de hæreditate sua plus uni quam al- ¹ Cust.c, 29.
teri testamento fellinquerere potest, & si
quid donaverit, post eius decessum ad
portiones faciendas revocari debet. (m) ^m Cust.c, 25
Quod si hæredes defecerint, Feodum
ad Dominum de quo tenetur, revertitur;
& hæredes deficere intelliguntur, quando
Feodatarius nullum habet vel non Legi-
timū. Nam Bastardus nullius hæreditatis
hæres esse potest : Et nemo Bastardo hæ-
reditariè succedit nisi ex ipso & uxore
Legitima natus fuerit. At (n) licet Ma- ⁿ Cust.c, 27.

triumphum divortium recepit, procreati tamen in Matrimonio dum Ecclesia sustinebat, pro Legitimis reputantur. Sed Cust. c. 24.
&c. c. 25. (o) & filii procreati ex sanguine damnato ad nullam hereditatem antedecessorum iure hereditario pervenire possunt.

SECT. 3.

De Acquisitione Iuris in Feudo.

Acquisitio Iuris in Feudo est, quando manente proprietate patres unum, usus-fructus Feudi, vel ius alicuius commodi ex Feudo percipiendis, ad alium pertinet. vel ex facta bominis, Concessione scilicet expressâ aut tacitâ, vel ex dispositione iuris.

Quemadmodum res ipsæ immobiles, ita & iura vel cōmoda ex ipsis provenientia, in feudum, id est, in titulum perpetui quasi-dominij, acquiri potuerunt. Sed & contingit aliquando, quod is qui rem immobilem sibi & heredibus suis non acquisivit, pro vita tamen aut alio tempore (idq; præterquam per modum

modum contractus) ciu*s* us usumfructum
liberum, vel ius aliud commoda ex eo
percipiendi consequatur. Ita Iure Me-
diolanensi, etiam si Feudum sine Inve-
stiturâ constitui non potuit, (a) Si tamen ^{a Feud. l. 1. c.}
Domino jubente, quis alicuius rei, no-
mine Feudi, possessionem acepit, li-
cuit ei dum vixit, possessionē taliter ad-
eptam quasi Feudi nomine retinere.
Ita etiam pro tempore usumfructum
maritus consequitur, cui (b) pater vel ^{b Feud. l. 1. c.}
(c) ipsa uxor cum consensu Domini ^{c Feud. l. 1. c.}
Feudum vel Feudi partem in dotem ^{d Cust. c. 33.}
dedit.

Ad alia iura quod spectat, servitutes
scilicet tam urbanorum quam Rustico-
rum Prædiorum, cum nihil alienum re-
periatur in Libris Feudorum, coniicere
licet Ius Civile Romanorum apud Me-
diolanenses in iis omnino obtinuisse.

De Consuetudine vero Normannia*rum*,
speciales etiam casus occurunt, in
quibus a Domino Feodi ad alium usus-
fructus Feodi transfertur. Primo scili-
cet, quando haeres est in Custodiâ vel
sub Tuteâ Domini. Nam (d) Princeps
Normannia*rum* habere debet Custodiâ

omnium in aetate minori constitutorum qui feoda nobilia ab ipso tenent: In minori autem aetate constituti dicuntur, qui nondum viginti annos omnino compleverunt; Vnde prater Minoris feoda propria, Duci cedent omnia alia feoda & successiones, quae Minori, dum in Custodiâ fuerit, devenerint: Pupillis vero victus competens & necessaria suppeditanda sunt, prout aetas & Feodium postulabit. Quod si famina in Custodiâ fuerit, cum ad annos nubiles pervenerit, cum consilio & licentiâ Domini, & cum consilio & consensu Amicorum, prout generis nobilitas & Feodi valor requisiuerit, maritari & Feodium e Custodiâ resumere debet. Sed (e) & alii Domini prater Ducem qui Tenentes nobiles habent, eorum heredibus in minori aetate constitutis, etiam Ius Custodiæ obtinent. Aedificia vero, maneria, boscos, prata & gardina, stagna, molædina pascua, piscarias, & similia, quorum fructus percipiunt, in statu debito tueri debent.

Secundo de Consuetudine Normanniarum, (f) Maritus non solum Feodi Vxoris Usuumfructum, dum ipsa vivit, percipit,

percipit, sed & si ex eâ heredem pro-
creavit, quem vivū natum esse constat,
etiamsi Vxor moriatur, omnis terra, quā
iure uxoris tempore mortis possidebat,
ad ipsum pertinebit, quamdiu ab aliis
nuptiis abstinuerit. Tertio per Consu-
etudinem Normanniar. (g) Relicta pro ^g Cus. c. 102.
(h) Dotalitio vel Doario habere debet ^h Hot. v. Do-
tertiam partē totius feodi, quod mari-
tus suis matrimonii contracti tempore
dignoscitur possidere: Maius autem do-
talitium habere non potest, quām tertii-
am partem feodi, minorem potest, se-
cundum Conditiones in contractu Ma-
trimonii initas. Nam si consentiūt dotari
de Mobili vel de speciali aliquā terrā,
illud post mariti obitum debet ei pro-
dote sufficere. Nulla etiam mulier obti-
net Dotalitium de feodo Mariti sui, si
maritus Contracto Matrimonio deceperit,
priusquam in idem cubiculum recipere-
tur. Tunc enim Mulier ad Dotalitium
iūs habet, cum sponsa mariti sui cubicu-
lum subintravit. Sed nec Dotalitium
obtinet, si inter ipsos divortium conti-
git: Illa enim sola dotanda est de mariti
sui Feodo, quā tempore mortis eidem
coniuncta fuit.

SECT. 4.

De Acquisitione Rerum
Mobilium.

Acquisitio rerum Mobilium est, ex qua quis earum Dominium consequitur; ne pose, ex Occupatione, donatione, usucapiione, ex testamento, vel successione ab intestato, aut quovis alio rite Iuriis Gentium, aut Civilis, quantum Iure Fendali comprobatur.

Modi acquirendi res Mobiles, de Iure Mediolanensi iidem etiam videntur qui de Iure Civili, nisi quod in aliquibus fortassis Ius Regaliorum discrimen faciat. Ita enim cum de Iure Civili feræ bestiæ, volucres, & pisces fiant capientium; de iure Fendali, Ius venandi, aucupandi, & piscandi (etiam si inter Regalia, ut & multa alia, non numerentur) (a) ex multorum Interpretum sententiâ ad Regalia pertinent, & quæ iis modis acquiruntur, de iure, non capientium, sed Principis aut eius cui Princeps hoc ius concessit, sunt.

Sed

Arn. de
Iure Maest:
L. 3. c. 4. nu. 11.

Sed & de Consuetudine Normannia,
eirea acquisitionem Mobilium, multa
specialia sunt a Iure Civili aliena. Eo
enim Iure, non solum (præter Iuris Ci-
vili Regulas) (b) Thesaurus inventus,
(c) Res derelictæ, & (d) ex naufragiis
ad terram appulsa, Principi vel Domi-
no Feodi, non inventori, acquiruntur:
Sed & in huiusmodi acquisitione etiam
observandum, quod (e) Dominus Feodi
in cuius terram wreccum appulit, illud
in littore vel iuxta littus salsum custo-
diri faciet, donec per Iustitiarium in-
spectum fuerit, deinde in custodiam re-
cipere debet. & usq; in annum & diem,
si res servando servari possunt, custodire;
si vero res sit peritura, retentis de eâ
signis intrinsecis & extrinsecis, autori-
tate Iustitiarii venditioni exponere, &
si quis infra tempus prædictum qui eva-
sit ex naufragio, dictum verisum vel
partem eius per testimonium fide dig-
norum & per signa probaverit, illi re-
stituere debet; aliter anno & die clauso
domino feodi remanebit. Sed & quædam
sunt quæ (ut cunq; Domini feodorum ex
concessione vel præscriptione rerum as-
liarum

liorum acquirendi ius habent) ad Prærogativam Principis pertinent , ubi-
cunq; inventa fuerint, veluti (f) aurum
& argentum tam in vasibus quam in
monetâ, si viginti libratum quantita-
tum excedat; item, equi bello apti , id
est, trani patientes, Canes celeres, Ac-
cipitres, Choraliū, Lāpides pretiosi ,
cicatram, varium & grisium, & pelle
febellines, quæ ad aliquem usum homi-
num non sunt deputatae , & omnes tor-
celli sive fasciculi pannorum integro-
rum ligati, & omnes pisces crassi, ut ba-
lenæ & sturgeones quæ ad tertam per-
venierint vel captae fuerint. Item , hoc

g Cust. refor- Jure (g) *Donare* & *retinere* nihil ope-
mat. Art. 444. ratur. *Donare* verò & *retinere* est quan-
& Art. 445. do is qui donat potestatei retinet de
rebus donatis libere disponendi, vel in
possessione eamdem remanet.

h Deniq; circa Testamenta & successi-
ones in bonis mobilibus defunctorum,
quædam sunt in hoc Iure quæ a Iure Ci-
vili discrepant. Quippe (h) omne Te-

b Cust. refor- stamentum confici debet coram Curato-
mat. Art. 412. rivè Parocho, Notario rivè Tabellione,
& in præsentiâ duorum testium idoneo-
rum

stum qui vigesimum annum compleverunt, nec sine Legatarii, eorum quibus a Testatore voluntas declarari debet, deinde testamentum legi, & ab ipso signari, si signare valeat, sin minus, ab iis qui presentes sunt. Item, (i) Testamentum scriptum & signatum manu propriâ Testatoris, validum est, etiam si solemnitates praedictæ observatae non sint.

(k) Vir cælebs vel qui liberos non habet, postquam vigesimum annum complevit, potest disponere de bonis mobiliis, cuicunq; voluerit : Qui sextum annum complevit filius sive filia, potest disponere de tertia parte Mobilium quæ ad se spectant. (l) Bastardi possunt disponere de bonis mobiliis non minus Art. 413.

Art. 414. & 415.

quam Legitimi. Femina coniugata non potest de re aliquâ disponere, (m) Nisi Art. 416.

consentiat maritus, aut in tractatu Matrimonii ita conventum fuerit. (n) Te- Art. 417.

stator qui liberos vivos habet aut ab iis descendentes, non potest disponere de bonis mobiliis plusquam de tertia parte, in quâ etiam expensæ Funeris contineri debent. (o) Nihilominus, is Art. 418.

qui habet filias iam in Matrimonio viris

con-

coniunctas, postquam liberatus est de eorum dotibus, potest de medietate disponere, & alia medietas ad uxorem pertinebit; (p) Si uxor prædefuncta sit, de omnibus disponendi potestate habet.

p Art. 420.

q Art. 423.

r Art. 424.

s Art. 394.

t Art. 395.

(q) Mulier vidua liberos habens non potest disponere in Testamento plus quam de tertia parte mobilium. Pater aut Mater in Testamento non potest disponere de bonis Mobilibus plus unius liberorum quam alteri; (r) Qui vero liberos non habent, possunt dare cui voluerint quantum ipsis visum fuerit.

Post mortem Mariti (s) Vidua intra quadraginta dies potest renunciare successioni in bonis Mariti, praetito prius Iuramento, quod nihil percepit nec cœlavit de Bonis Mobilibus. Quo in casu Dotarium tantum obtinebit, & bona Paraphernalia a debitibus libera. (t) Et Bona Paraphernalia intelligi debent de bonis mobilibus quæ mulieris usui inferiunt: cuius generis sunt lecti, vestes, lincea, & alia consimilis Naturæ, de quibus Iudex viduæ competentem distributionem faciet in specie, iuxta qualitatem ipsius Viduæ & Mariti, convocatio

ris Hereditibus & Creditoribus: proviso quod dicta bona non excedant in dictam tertiam partis mobilium, & nihil minus ubi mobilia erunt minima, illa habebit, lectum, robam, & cistam suam.

Quod si quis sine Testamento dece-

Cust. c. 20. &

21.

det, generaliter pertinet ad Episcopum Dioecesanum de eius Catallis disponere, & eadem distribuere. Vsurariorum ve-

Comment. ad
c. 21.

ro defunctorum Catalla de antiquâ consuetudine Duci deveniunt. At Vsurarii Cust. c. 20. us non habetur nisi qui infra annum & diem ante decessum Vsurariam pravitatem exercuit. Item Catalla eorum qui scipios occidunt, Princeps habere debet; nisi quis aliquo infortunio periit, vel amens, sive vescanus, seu peste phrenetica correptus, interemptus sit.

Cust. c. 21.

Cust. c. 21.

S E C T. 5.

De Contractu Fendali, & de Contractu circa Feudum.

Contractus Fendaliss est Conventio ex causâ Iure Fendali comprobata. Est q. vel de Feudo, vel de Iure in Feudo, vel de rebus Mobilibus.

Con-

Contractus de Feudo est quod ipsam Feudum respicit, ut portet qui intervenit in Communione in Feudo, de fructibus vel partibus Feudi dividendis, inter Feudi participes; & in Alienatione Feudi, de Feudum vel evictionem praestando, inter diversos Vasallos, & alios.

POS T Acquisitionem Feudalem, modi Contrahendi Iuri Feudali consentanei considerandi sunt: Et primo, de Iure Mediolanensi, Communio in Feudo contingebat, cum (a) duo Fratres vel alii ab eodem Domino in novo Beneficio investiti sunt; & cum plures (b) Filii in Feudum Paternum succederent. Et, quamvis antiquitus nec (c) Feudum, nec Feudi partem alienare licuit, postea (d) cum Domini, & (e) Agnatorum (si Feudum Paternum erat) consensu, distrahere permettebantur. Quod si quis Feudum Vendidit, Emptori de (f) Evictione, id est, de praestando Proprietatem vel Interesse tenebatur.

De consuetudine Normannia (g) etiā Comp.

- a Feud. I. 2.
tit. 18.
- b Feud. I. 2. t.
26. §. 8.
- c Feud. I. 2. t.
52.
- d Ibid.
- e Feud. I. 2.
tit. 39.
- f Feud. I. 2.
tit. 8. & 80.

g Cust. c. 26.

Communis in Feodo Obligatio ori-
tur, in Feodo Nobili inter sorores, vel
in Feodo ignobili inter Fratres coha-
redes vel eiusdem Feodi participes,
priusquam hereditas dividatur. Item,
quodam modo contingit inter eos qui
pascua vel loca quædam communia ha-
bent: quod inter Feodatarios quædam Cust. c. 8.
terræ quodam tempore sunt defensivæ,
quodam communes: defensivæ sive
clausæ, sunt terræ cultæ, quarum fructus
per bestiarum accessum facile perde-
rentur. Sed & terræ vacuæ, à Medio
Martis usq; ad Festum Sanctæ Crucis in
Septembri defenduntur, alio tempore
sunt communes, ita ut animalia sine Pa-
store per eas errare possint, exceptis ca-
pris, porcis, & animalibus noxiis, quæ
omni tempore custodiri debent. De-
niq; hoc etiam Iure circa ipsum Feo-
dum contrahitur, quando Feodium ven-
ditur: Quod de Feodo Nobilifieri non Cust. c. 29.
potuit sine speciali assensu Domini, nisi
de Feodo tertia pars vel tantum rema-
neret ut iura & servitia Dominis solvi
& præstari possent. Cùm vero venditur Cust. c. 50.
Feodium, plerunq; etiam sic contrahitur,

C

quod

quod is qui vendidit defensionem proprietatis vel evictionem praestare in se suscipiat, quod vulgo garantizare dicitur.

S E C T. 6.

De Contractu de Iure in Feudo.

Contractus de Iure aliquo in Feudo est qui de usufructu vel also jure in Feudo initur, ut potè cum locatur Feudum ex quo Ususfructus Feudi pro tempore contrahitur, vel oppignoratur Feudum pro cautione debiti solvendi.

IN Libris Feudorum Mediolanensium, quæ de contractibus de iure in Feudo habentur, à Iure Civili parùm differunt. Et eo Iure Vasallus Feudum locare potuit, nisi locatio esset fraudulenta alienatio, veluti libellarius contractus quo pro vili aliquâ pensione ut potè duorum denariorum Feudum perpetuò utendum concedebatur. Sed & Feudum in pignus dari potuit; quod si quis rem aliquam sine consensu Domini pignori obligaret, eo pacto ut si statu-

Feud.l.2.
tit.9.

te

to tempore pecunia soluta non esset, res esset Creditoris, quandocunq; pecuniam solvendo, pacto non obstante pignus recuperare potuit.

Eodem modo de Consuetudine Normannorum (c) Feodium vel pars Feodi locari potuit ad certum tempus, quod & 114. vulgo Firma dicitur. Sed & eodem iure duplicitè oppignorari consuevit, ita (d) ut vadum sive pignus vel vivum vel mortuum constitueretur. Vadum vivum est quod ex suis proventibus liberatur, ut cum terra traditur in Vadum pro centum solidis usque ad tres annos, ita ut elapso anno tertio reddatur obligatori omnino libera, in quantum pecuniae creditæ à proventibus ejusdem perceptæ sint. Mortuum autem dicitur Vadum quod se de nihilo redimit, veluti cum terra alicui oppignoratur pro centum solidis, cā conditione quod quandois qui oppignoravit recipere velit centum solidos restituat. Et huiusmodi Vadum recipere, species V. sive illicet habetur.

SECT.

C. 3

De Contractu de re mobili.

Contractus de re Mobili est qui de re Mobili vel de iure aliquo circa rem mobilem instituitur: iſque, ſive rei traditione, ſive ſolo conſenſu, ſive ſcriptis aut verbis conciliatur.

DE Contractibus aliis præterquam de ipsis Feudis aut iuribus in Feudis constitutis, in Libris Feudorum Mediolanensium nihil occurrit. Vnde concidere licet in iis omnino Ius Civile observatum fuifle.

Nec quæ in Consuetudinario Normanno reperiuntur, ab eo iure multum abhorrent. In quo Obligationis &

a Cūſt. c. 87. *Actionis legitimæ cauſa habetur, (a) si quis ab alio pecuniam mutuo vel equum*
& 88. *commodato acceperit: item (b) si quis ex cauſâ aliquid alteri promiserit. Nam ex promiſſo nemo debitor constituitur,*
b Cūſt. c. 88. *nisi cauſa legitima promittendi præceſſerit: item (c) si quis ſe pro alio plegium vel debitorem constituerit. Nam eo iure Plegii alii ſimplices, alii debitum*
& 91. *retinentes*

c Cūſt. c. 60.

retinentes dicuntur. Plegatio simplex sic contrahitur: Ego Plegio α , id est, spondeo pro α , quod reddet D centum solidos ad Festum Natalis Domini; & huiusmodi Plegatio idem est quod Fide-iussio. Plegatio autem dicitur debitum retinere, quando quis cum alio se constituit principalem debitorem. Atq; haec de Contractibus iuri etiam Feudali consentaneis.

S E C T. 8.

*De Delicto Feudali, & de Delicto
contra Dignitatem Principis.*

Delictum Feudale est quod contra Ius Feudale committitur: nimurum quod contra Dignitatem Principis, quod contra Pacem, & quod contra Honestatem vel Utilitatem privatam perpetratur.

Contra Dignitatem Principis admittuntur, Proditio, Rebellio, Seditio, et alia, ex quibus Princeps vel Imperium immediate ledi potest.

SIC VT Contractus Feudalis habet
iurum qui iuri Feudali est conformis
vel ab eodem instituitur; ita Delictum
Feudale est quod iuste Feudali improba-
tur. Cuius generis sunt cum Criminis
cum Delicta omnia quae Iure Civili con-
demnantur, etiam si fortassis sub diver-
sis rationibus considerentur. In his vero
de Iure Feudorum Mediolanensis,
crimen vel delictum gravissimum cen-
setur quod contra Coronam & Dignita-
tem Principis admittitur, veluti crimen
Laſe Majestatis, Rebellionis, & Sediti-
onis, (a) cum aliqui quomodo cunque
publice vel occulte contra honorem
Principis & fidelitatem, Rebellionis o-
pera faciunt, & contra imperii prospe-
ritatem aliquid machinantur, vel contra
Officiales Principis in his quae ad offici-
um iis commissum pertinent rebellis
existunt.

In Consuetudinario Normannico hu-
ijs generis habetur. (b) Proditio cum
quis Ducis inimicis manifestis contra
ipsum consilium vel auxilium præbet.
Item (c) si quis in Castrum Ducis ho-
stes introduxerit vel introducere cona-
tus

¶ Feud. Ex-
trav. H. 7. tit.
1. & 2.

¶ Cus. c. 14.

¶ Cus. c. 72.

tus sit. E quibus, de aliis eiusdem natura statuere licet.

S E C T. 9.

De Delicto contra Pacem.

Delictum contra Pacem est quo Pax violatur, id est, quod Vi & ē Armis plurimq; geritur, veluti Homicidium, Raptus, Vulneratio, Mutilatio membrorum, Latrocinium, & similia.

IN Libris Feudorum huius generis crimina sub Feloniz nomine comprehenduntur, & tanquam gravia & enormia censentur. Veluti, (a) si quis a Feud. l. 2. hominem infra pacem constitutum occidet, (b) si quis alium infra pacis E- dictum vulneraverit, (c) si quis absque c Ibid. sanguinis effusione fustibus percussiterit, (d) si quis publicè latrocinatus fuerit, d Ibid. §. 6. (e) si quid quinq; solidos valens furatus e Ibid. §. 8. fuerit; & similia.

Item de Consuetudine Normannie flagitia graviora habentur (f) *Murdum* f Cust. c. 68. sive homicidium voluntarium cum quis aliquem in pace Ducis felonice occidit,

g Cust.c. 10. (g) defloratio Virginis violenta, (h) me-
 h Cust.c. 73. haymum sive mutilatio membrorum
 i Cust.c. 74. vel vulneratio sanguinolenta, (i) assal-
 k Cust.c. 10. tus violentus, (k) voluntaria domorum
 l Cust.c. 70. incendiatio, (l) Roberia sive Latrocini-
 um, & alia quæ tam in præ iudicium
 tranquillitatis publicæ quam ad lassionē
 singulorum fiunt.

S E C T. 10.

*De Delicto contra Honestatem
& utilitatem privatam.*

*Delictum contra honestatem vel utilita-
tem privatam, est ex quo alicuius per-
sonæ contumetia, vel rebus damnum
infertur.*

Postremò, notanda sunt etiam deli-
cta quæ ad iniuriam vel damnum
privati alicuius inferuntur. Et de iure
Mediolanensi huc referre licet impri-
mis, quæ si contra Dominum supremum
essent admissa, vasallum Proditionis Re-
um facerent, contra Dominum inferio-
rem, Ingratitudinis arguunt: ut, (a) si
quis hostiliter adversus Dominum se-
gesserit

a Feud.l. 2.
tit. 57.

gesserit, (b) si sciens Dominum insidias ^b Feud.l. 2: tit. 28.
struere cum certiore non fecerit, (c) si ^c Feud.l. 2,
Dominum in acie periclitantem dese- tit. 24.
ruerit, (d) si uxorem vel filiam Domini ^d Feud.l. 1,
coruperit, & similia. Deinde, quæ in tit. 5.

Convallos contumeliosè geruntur, vt-
pote (e) si quis aliquem absq; sanguinis ^e Feud.l. 2,
effusione percusserit, (f) si crines cius ^f Ibid.
aut barbam expilaverit, (g) si quis ali- ^g Ibid.
quem temere absq; percussione invase-
rit, & calidâ manu, verberibus, & contu-
meliis malè tractaverit. Damnum in re-
bus illatum habebatur, si quis in alieno
agro animalia sua pabulare permiserit
vel fructus devastare. (h) Licit tamen ^h Feud.l. 2,
per terram transiunti prope viam e-
quum suum ad refectionem & reparati-
onem pabulare, item vti herbâ & viridi
sylvâ sine vastatione aliquâ pro suâ
commoditate & vsu necessario.

Secundum consuetudinem Norman-
niæ, huius generis delicta contra perso-
nam hominis privati, sunt simplex per-
cussio, & iniuria verbalis. (i) Simplex ⁱ Cust.c 84,
percussio est ex quâ nec mortis, nec mu-
tilationis impender periculum. (k) In- ^k Cust.c 86.
iuria verbalis est quoties convitum ali-
quod

quod persona alicuius ab alio irrogatur.
Et Conivitiae quedam criminalia sunt:
quedam simplicia: Criminalia quorum
actum si perpetratum fuisset, perpetrati
i corporis vel membrorum dispensatio
um indigeretur; ut, si quis alteri homici
dium vel latrocinium imputaret. Sim
plicia sunt, cum quid obiicitur, ex quo,
si venio esset, mortis vel mutilationis
periculum nullum impenderet. Deniq;
hoc etiam iure alicui in rebus iniuria in
ferri videtur, (1) si cui in gramine vel
segete damnum sit illatum. Item, si in
boscis, stagnis, garenis sive locis in qui
bus cuniculi includuntur, aliquod in
commodum indebet procuretur. Et
hac etiam de Delictis iure Feudali im
probatis.

Cust, c. 6.

DE.

DESCRIPTIO

Iudicij Feudalis.

PARS SECUNDA.

SECTIO I.

De Iudicio Feudali.

Iudicium Feudale est quo Causa Feudales deciduntur: In quo respicitur Curia, Cognitio, & Coercitio Feudalis. Curia Feudalis est Forum sive Tribunal, cui Feudatarii subiectantur; estq; vel Domini supremi, vel Domini intermedii. Curia Domini supremi est in qua causa cuiuscunq; generis à Iudicibus Regis terminantur. Curia Domini intermedii est, in qua, pro Iurisdictione infra Feudum concessâ, à Iudicibus suis lites dirimuntur. Cognitio Feudalis

dalis est mos veritatem in Controversiis explorandi: scilicet, per Acta Curie sive scripta authentica, per Pares Curie sive sententiam Convassallorum, per Duellum sive singulare certamen, & per Purgationem sacramentalem, qua Instrumento partis & aliorum fide dignorum transfigitur. Coercitio Feudalis sive modus mandata & decreta ad effectum deduci compellendi, est distictio Mobilium, missio in possessionem Immobilium, Arrestatio personarum, & Banitio. Denique bac Iudicia sunt vel Acquisitionis, vel Contractus, vel Delicti Feudalis.

VT Ius Feudale quid cajusque sit definit: ita Iudicium Feudale suum cuique tribuit. Et ad hoc instituta sunt Curiaz sive Tribunalia in quibus lites & controversiaz ritè & legitimè deciduntur. Et hæ Curiaz, de Iure Mediolanensi, præcipue ad Imperatorem sive Dominum supremum, maximè in causis gravioribus, pertinebant. Ita enim (a) si contentio erat inter primi ordinis Vasallos, veluti Duces, Marchiones,

ones, & Comites, vel si (b) de be-
neficio Regali controversia fuisset, in
Curiâ Imperatoris disceptabatur. Sed
& à Iudicibus aliis ad Imperatorem
(c) Appellationes interponebantur:
Multo itaq; (d) Capitales causæ à Iudi-
cibus Imperatoriis decidi debuerunt.
Sed & Domini inter medij suas etiam
Curiæ habebant. Nam si inter inferio-
res Vasallos essent controversiae, in Cu-
riis Dominorum, scilicet Ducum, Mar-
chionum & Comitum terminari conser-
verunt.

In Consuetudinario Normanniaæ de-
finitur Curia, (e) Congregatio eorum, ^{e Cust. c. 53.}
certo loco & die assignato, per quos jus
est super querelis placitantibus exhibe-
dum. Et (f) Princeps Normanniaæ prin- ^{f Ibid.}
cipaliter Curiam tenet de omnibus in-
juriis quæ ad suam pertinent dignitatē,
veluti de Monetâ, & similibus, item de
placitis Gladii & de omnibus aliis rebus
ad Laicalē Curiam pertinētibus de qui-
bus querimonia ad ipsum delata est.
Eiusq; Iustitiarii, vel maiores sunt, ut
Seneschallus & Magistri scaccarii, vel mi-
nores, ut Ballivi & Vicecomites. (g) So- ^{g Cust. c. 104.}
lebat

iebat enim antiquitas quidam Iustitiae
nus ex eis superior per Normanniam di-
scorrere, qui seneschallus Principis vo-
cabatur, qui quod alti inferiores omis-
serant corrigebat, & singulis triclinis (sin-
gulas partes Normannise) & Baillivas
visirabat. Item (h) Scaccarium erat Con-
gregatio Iusticiariorum superiorum, ad
quos pertinet ea corrigeret quae Bailli-
vi & minores Iusticiarii minus iuste fe-
cerant, & uniuersi; quasi ex ore Princi-
pis ius reddere, & tanquam eius oculis
circumspicere quae ad eius honestatem
& dignitatem pertinent. Et (i) quic-
quid in hac Curia per solenne Iudici-
um factum fuerat, inviolabiliter ab om-
nibus observari debet. Baillivi, intra
Baillivas sibi commissas, Iustiandi ha-
bent potestatem: (k) sub quibus consti-
tuti sunt Subiustiarii ad Iuris officia ex-
equenda, veluti Vice comites & spathæ
sive gladii servientes. (l) Hi Baillivi in-
stituti sunt ad conservandum pacem, ad
terminandum lites sive querelas, ad de-
struendum latrones, homicidas, incen-
diarios, & alios facinorosos. Horum dies
Iudicii *Assisa* vocantur. Et definitur
Assisa

b Cust. c. 56.

i Ibid.

k Cust. c. 4.

l Ibid.

(m) *Assissia Congregatio militum & in Cust. c. 24.*
 hominum prudentium enim Baillivo
 certo loco & tempore per intervalla
 quadraginta dieium, ut de auditis in
 Curiâ judicium & iustitia exhibeatur.
 Et in hâc etiam Curiâ quod factum est
 in jure firmitatem perpetuam obtainere
 debet. (n) Ad officium Vice-comitis
 pertinet, Placita tenere, vias antiquas,
 semitas & limites aperire, aquas trans-
 motas ad cursum debitum reducere, dc
 malefactoribus, vcluti de seditionis, ho-
 micidis, incendiariis, violentis virgi-
 num defloratoribus, & cæteris (o) cri-
 minosis, diligenter inquirere, & quos
 culpabiles invenerit tamdiu tenere car-
 ceri mancipatos, quonsque inquisitioni
 publicæ se subjiciant, vel per legem Pa-
 triæ liberati fuerint. (p) Spathæ servi- *p Ibid.*
 entes, *summonitiones* & *præcepta* Assi-
 sarum facere debent, & ea quæ in jure
 decreta sunt exequi: Et ideo Spathæ
 servientes dicuntur, quia gladio & ar-
 mis coercere debent omnes malefacto-
 res & alios qui de crimine aliquo diffa-
 mati sunt, vel fugiunt: & ad hoc princi-
 paliter instituti fuerint, ut per eos paci-
 fici

fici in pace protegantur, & malefici vi-
gore justitia puniantur. Atq; hujusmo-
di fuerunt Curiæ Principis sive Ducis
Normannia; à quibus si quis Iurisdictio-
nem ad alias Curiæ transferre vellet,
per Iudices coercendus erat. (q) Sed
& Nobiles & Milites qui habent frances
sergenterias, Feoda Loricæ, & alia Feo-
da franca, habent Curiæ de suis residen-
tibus in simplicibus querelis levibus &
grossis, de mobilibus hereditatibus &
Latrocinio, (r) etiam si per duellum ha-
beant terminari.

Ad modos Cognoscendi sive explo-
randi veritatem quod attinet, de Iure
Mediolanensi quandoq; (s) Breve testa-
tuin, id est, instrumentum a Paribus
Curiæ subscriptum, ad fidem faciendam
adhiberi debuit: (t) quandoq; iuxta
laudamentum Parium sive sententiam
Parium Curiæ, id est Convasallorum qui
de causa cognoscabant, iudicium sere-
batur: sed & (u) quandoq; Duello sive
singulari certamine lis dirimebatur, in
quo qui succubuit, idem etiam de causa
cadebat. Deniq; (x) in nonnullis con-
troversiis per Sacramentum lis decide-
batur.

¶ Cust. c. 6.

¶ Cust. c. 53.

¶ Feud. l. 2.
tit. 2. & 32.

¶ Feud. l. 1. tit.
23. & l. 2. tit.
55.

¶ Feud. l. 2. tit.
27. & 36.

¶ Feud. l. 1.
tit. 26.

trum, cum quis proprio iuramento se
purgaret, & duodecim iuratos sacramen-
tales adduceret, qui de crudelitate eius
dem iuramento aliquid harentur. 38. 33.
- Sed & de Constituione Normannia,
causam merita explorabantur, per
Recordationem, per Inquisitionem, per
vaditionem, Duelli, & per Vadiatio-
nem Legis. Primo (v) Recordatio etat, y. Quit. c. 13.
cum hoc quod factum est dictum fuerit
in Curia per testimoniis Recordato-
rum Recitatim, unde quod de superi sua
dictatum est observari debet. Quidam
enim sunt in Curia placitando, quodam
denunciando & placitando, quocumque
modi que eti' occasione deducuntur
denunciando, sunt venditiones, Attesto-
nationes, & huiusmodi, quae ideo sunt
in Curia eti' eius Recordationis testi-
antur & intenti. Suntque diversa generali
Recordationes, etiam unum sit Curia
Principis, alterum Scaccarii, alterum
Affarum. Curia Principis, quod scribas
coram Domino Rege his Scaccarii vel
Affarum, quod coram Iudicibus israel-
icis vel Affarum factum fuit. Et cum
affidatur Recordator (s) id est, per consensum
magistrorum

D

in

in Curiâ assistentes de iis quæ coram ipsis gesta sunt, vivâ voce testimonia proferrent, illud tandem in defunctudinem abiit, & ad evitandum motam & discordiam quæ circa Recorrelationes contingebant, scripturæ earum loco adhibebantur. Secundo de Causæ meritis per Inquisitionem cognoscetbatur. Etsq;

^a Cust.c. & c. 9. (z) Inquisitio Recognitio veritatis illius rei super quâ contentio ventilatur per sacramentum duodecim hominum militum vel aliorum fide dignorum, qui neutri parti aliquâ occasione sunt suspecti. Et huiusmodi Inquisitio tenenda est per eos qui infra vicinetum nati & diu commorati sunt, si tales inveniri possint. Et de vicineto (^a) illos dicimus.

^a Cust.c. 115. qui intra Leucam in Parochiâ vel Parochiis adherentibus commorantur. (^b)

^b Cust.c. 69. Idem *Iuratores* dicuntur, qui praefito in Curiâ corporali Sacramento tenentur de querelis *verum dicere* prout iis a Iustitiariis inculcatum fuerit. Tertius Modus explorandi est per *adicationem*, *Duelli*, quæ & *Lex apparens* dicitur, in quo sic proceditur; In die scilicet *Duello assignato*, (^c) *Pugiles* ante horam meridiei

^c Cust.c. 68.
& 127.

metidici in Curiā comparere debent, in tunicis cum scutis & baculis cornutis armati, capillos super aures rotundè adaequatos habentes: cūmq; usq; eorum se Iustitiario obtulerit, Duelli verba per Iustitiarium debent recitari; & deinde ad campum ducendi sunt pugnaturi, Sc̄ quatuor milites eligendi sunt qui Campum custodiant, omnesq; alii sedere debent in Coronā, & bannum Ducis proclamatur, ne quis, sub pena vita & membrorum, verbo vel facto alicui pugilium auxilio vel impedimento sit. Tum Pugiles praestitis invicem iuramentis, de veritate cause, & quod forceerias non adhibeant, & peractā cōpetenter oratione, pugnam incurrunt, & si Defensor se usq; ad stellas de nocte in caelo apparentes defendere poterit, victoriam consequitur. Quartus modus Vadiatio Legis sive (d) Desfrainia dicitur, quae est lex quedam per quam in simplicibus querelis reus factum quod a parte adversa ei obiucitor se non fecisse declarans, ad purgandum se, per sacramentum suum & coadiutorum, admittitur: quod cūm fecerit, accusatus se liberabit,

betabit, & accusans in emendâ rema-
nebit, & ceteris cibis & se aliis cibis.

Demiq; de Iure Mediolanensi, inter
modos Coercendi seu ea quæ mandata
& decretata sunt executioni demandandi,
inveniuntur districtio Bonorum mobili-
um, missio in possessionem immobilium,
incarceratio, & bannitio seu proscriptio.

III. Habitualiter de Consuetudine Normannia, Coercitio sive Iustitatio, quae est coactatio superum aliquem facta ut iuri parcat, sit per mobile, per feodum, per corpus, & per bannitionem. Per Mobile, minorum per captionem & detinpcionem imperiorum aut aliorum mobilium quia infra feodum vel jurisdictionem deprehenduntur, per feodum, cum alius in feodis possessionem mittatur; per corpus, id est per Corporis Captionem

e Cist. c. 23. & detentioem in carcere. Sed & (e)
& c. 24. si quis conatur iudicium subterfugere,
ad tres continuas Assisas vocari debet,
ad quartam Assisam recitatae causa &
subterfugio, debet For-bannizari, ita
quod si quis eum post lapsum huius
Assise inventus, ipsius debet carni inumvel
mortuum reddere iustitiae, & ob si eum
capere
perdicti

capere nompoterie, clamores in patria,
qui dicitur *hystor*, post ipsum excitare.
Et hoc de *Indicio Feudali*.

SECT. 2.

De Indicio Acquisitionis Feudalis,

& de Indicio Aquisitionis

Feudi in quo est *feudum*

Indicium Acquisitionis Feudalis est in
quo agitur de rei alicuius *Feudali*

Acquisitione *juris Feudali* conformis.

Estq. *Indicium Acquisitionis Feudi*,

Acquisitionis *juris in Feudo*, *et* *Act*

Acquisitionis *verum* *Abobilium*

Judicium Acquisitionis Feudi est

in quo agitur de *Acquisitione Feudi*,

ut pote cum inter Dominum & Vasali

item, vel inter Vasallum & alium de

possessione vel proprietate Feuditis

est.

In libris Feudorum Mediolanensis

& si *Actionum* *formulæ* *non* *decor-*

rant, litium tamen sive controversiarum

nonnullarum causæ reperiuntur. Ita circa

Acquisitionem Feudi contentionum
 a Feud. l. 1. t. causa habentur, (a) Si de Investiturā
 4. Feudi novi inter Dominum & Vasallum
 b Ibid. §. 2. sit controversia, (b) Si quis contra Do-
 minum contendat Feudi successionem
 c Feud. l. 2. t. ad se pertinere, asserens paternum esse,
 41. (c) Si filia contra Agnatos Feudum fa-
 d Feud. l. 2. t. mininam vindicet: Item, (d) Cùm quis
 3. & 43. ab alio se spoliatum queritur, & similia.
 e Feud. l. 1. t. In quibus Controversiis, (e) Si conten-
 18. tio de Beneficio inter Capitaneos orta
 f Feud. l. 2. t. sit, coram Imperatore finiri debuit; (f)
 46. & 55. in si vero inter minores Valvassores, & Do-
 minum, per Iudicem iudicio Parium de-
 finiri potuit; si inter duos vasallos, ip-
 g Feud. l. 2. t. sius Domini erat cognitio. (g) Ad pro-
 32. bandum vero Investituram novam, Pa-
 res Curiae ut plurimum requirebantur,
 sed & per Breve testatū probari potuit.

De Confuetudine Normanniae ad fun-
 dandū iudicia, Brevia sive rescripta certa
 pro naturā causarum ad Vice-comitem
 sunt instituta. Et pro iudiciis in quibus
 de Feodis controvērtitur, in aliis ius
 Possessionis, ut in Brevi *nova Dissertina*,
 & in Brevi *de morte Antecessoris*; in
 aliis ius Proprietatis deducitur, ut in

Brevi

Brevi de iure apparet, & in Brevi de
stabilitate. (b) Breve nona Differente in b Cist. c. 94.

“hac verba instituitur: (c) Præcipe
“Titio quod sine mora Getae possessio-
“nem restituat terræ apud B. de cuius
“possessione cum iniuste post ultimum
“Augustam eiecit, quod nisi fecerit,
“submone cognitionem de Vicineto
“quod sit ad primas Assisas Baillivæ
“ad recognoscendum &c. Et terram in-
“terim videri facias & esse in pace.
“Recognitio ab ultimo Augusto fieri
debet, quando de terris agitur quantum
fructus ex tempore percipiuntur; in
aliis, ab iis temporibus fieri debet in
quibus aliquid præstari consuevit. (i); Cist. c. 99.

Brevi de morte Antecessoris sub huius-
modi concipiatur forma: si Titius dede-
“rit plagiis de clamore suo prosequen-
“do, submone Recognitionem de Vici-
“neto quod sit ad primas Assisas Bailli-
“væ ad Recognoscendum si Nicolaus
“fuit seistus hec anno quo mortuus est
“de Terræ apud G quam Sempronius
“ei deforciavit, & utrum Titius sit pro-
“pinquier hæres ad habendum succes-
“sionem, & interim terra videatur, &
“sit

sit in pace. In Recognitione huiusmodi
 attendendum est, utrum Antecessor di-
 scimus erat. Et scilicet si quis dicitur, cum
 per ipsum yclomine ipsius vel ad o-
 pus ipsius scimus. Unde possesse habent.
 Et nullus annos discretionis emigens,
 hanc Recognitionem habebit, nisi
 brevisceperit infra annos & dicunt quo
 Antecessoris nullus mors communiter
 fuerit publicata; illa autem quinque annos
 annos discretionis attigerunt, nulla tem-
 poris diuturnitas praetudicat, quin habe-
 ant inquisitionem supra dictam. (k) Si
 quando vero querit, emergat, in sum
 quis haeres sit legitimus, quasi in non-lex-
 gitimo matrimonio natus; quia multa
 Matrimonia in occulto fuisse nec sunt
 publice manifestata, de his inquisitione
 per Sanctam Ecclesiam fieri debet, nec
 ad Curiam Laicalem spectat de iudi-
 care. Nam si sancta Ecclesia de pro le-
 gitimis habet, Curia laicale pro legitimi-
 tate reputare debet. (l) Legitimes fidei
 Cust. c. 27. appartenit. Quae cetera in contentione Feb-
 " dali, sic deducitur: Ego iuraveri id
 " Non mihi dislociat quoniam in seodum
 " apud R. quod Pater vel Avunculus,
 " cuius

“cuius sum hæres propinquior tempore
“pacis post Coronationem Regis Ri-
“chardi pacifice possedit, in quo nullam
“iis habet contra me. (n) MENTIONE
habetur Regis Richardi, quod cùm an-
tiquitus præscriptio solebat currere de
triginta annis, quod tempus non erat ad
memoriam ex facili rediendum, voluit
Princeps Normanniz, ut Præscriptionis
terminus autoritate alicuius rei solle-
nis denotaretur; & primò terminus erat
post Coronationem Regis Henrici;
post, institutum fuit a Rege Philippo,
quod huiusmodi Præscriptio curreret a
tempore Coronationis Regis Richardi.

(n) Ad hanc autem Querelam si in die ^v Cust. c. 129
assignato querelans respondeat, hæc
omnia denego de verbo in verbū, quod
paratus sum defendere, in continentia
debet tradere vadum suum sive pignus
Iustitiario qui terminum competentem
tam loci quam temporis ad Duellum
deducendum assignabile. Sed & huius-
modi Controversia non solum per Du-
ellum, (o) sed etiam per Inquisitionem ^o Cust. c. 87.
Patria, quæ Recognitio dicitur, termi-
nari potest. (p) Breve et stabilità contrà ^p Cust. c. 115,

com-

competit quando quis queritur Feodium
vel terram ab eo iniuste exigi, ut de pro-
prietate Feodi inquiratur, sub hac for-
“mâ: Queritur N. quod G. iniuste exi-
“git ab eo quandam terram apud R.
“vnde petit Domini Principis Nor-
“manniae stabiliam ad Recognitionem
“dum quis maius ius habet in illâ, is qui
“tenet, an is qui exigit. Vnde Pleignis
receptis de stabiliâ prosequenda, & Vi-
soribus ad visionem submonitis, dies
partibus ad Assisas est assignandus: quo
die ad Recognitionem huius Brevis fa-
ciendam iurari debent Milites & alii ho-
mines fide digni qui infra Vicinetum o-
riginem traxerunt, & veritatem de eo
de quo queritur inclius proferre possunt.

SECT. 3.

*De Iudicio Acquisitionis Iuris
in Feudo.*

Judicium Acquisitionis Iuris in Feudo,
est in quo disceperatur vel de Acqui-
sitione ususfructus integrâ, vel de Ac-
quisitione iuris cuiuscunq; particula-
ris in Feudo alterius.

Que-

Quemadmodū de Iure Mediolanensi
si constitutio viusfructus & iuri
cuīusq; alterius a Iure Civili ut pluri-
mum pendebat: ita nihil apparet quin
Iudicia de iisdem secundum actiones Iuri-
ris Civilis procederent.

De Consuetudine Normannia: pro
diversis causis in quibus integer vius-
fructus Feudi alicui debetur, quedam
remedia sive modi agendi præscribun-
tur. Et primò quod ad Custodiam sive ^a Cust. c. 33,
Tutelam attinet, (a) Heredes in primo
post vicefimum annum complectum,
seisnax sive possessiones Antecessorum
suorum, & corum quorum Esceta sive
successiones ad ipsos tanquam propin-
quiores heredes devenire debuerunt,
per Inquisitionem revocare possunt.
Deinde (b) ratione Maritagii Iudicium ^b Cust. c. 101
instituitur, si marito obiectum fuerit de-
functam eius non fuisse uxorem: de quo,
Inquisitio tenenda est utrum de consen-
su Ecclesia: eam habuerit in uxore tem-
pore quo decepsit: quod si probare ob-
tulerit, ad Ecclesiasticam Curiam re-
mittetur. Item, si negatum fuerit cum
prolem ex defuncta suscepisse: de quo
In-

Inquisitio per vicinum facta ubi dicitur
certum suscepisse. Item, si post mortem
matris heredes uxoris feodum in quo
durante eius videtur successio imper-
diebatur, revocare velint. Praterea

c. Cist. c. 102.
& 103.

(c) De Dote sive Dotalitio in Iudicio
queritur, cum Relicta contra heredes
Mariti vel contra alios possessores in
quos maritus feodum transfudit, pradom
agit. Et duobus modis mulier dotem suam
contradictentes requirere posset, per
Brevi de dote, aut per *Recordationem*.
Conficitur autem *Brevi de dote* in hac
formatu: Si M. dederit Plegio de cla-
more suo prosequendo, subiuncte Re-
cognitionem de vicineto, quod sit ad
primas Assisas Baillivæ, ad recog-
noscendum, utrum N. maritus cius
quando duxit eam in uxorem erat sei-
fus de terra apud B. modo quo eam
dotare posset & deboret, cuius dotem
T. ei difficiat minus iuste &c. Cum
vero in contractu Matrimonii dos de
terra specificata assignata fuit, per iurum à
Iudice per *Recordationem*, id est, per
Attestationem eorum qui tempore con-
tractus interfuerunt: & illud quod per
Re-

Recordari quoniam majoris partis, plu-
men septuaginta numerum attingat,
recognitum fuerit, observari debet, re-
ceptis prius sacramentis à singulis de-
veritate recordandâ. Sed & de Doce
habetur Inquisitio, cùm post decepsum
Relicta quæ terram, in dotem ceperat,
ab herede Mariti petatur: Et in hoc Iu-
dicio inquirendum est, utrum relicta ex
cuius morte Feodum illud requiritur iph-
sum in dotem habuerit ratione mariti
sui, & utrum requirens propinquior sit
heres illius de cuius possessione dotali-
tum factum fuerit. Deniq; si de iure a
liquo particulari in terrâ vel Feodo al-
terius controyersi esset, iisdem modis
quibus de Feodo agitur, videtur agi
posse.

S E C T . 4 .

De Iudicio Acquisitionis Rei
Mobilis.

Judicium Acquisitionis rei Mobilis est
in quo de Proprietate rei Mobilis
controvertitur.

De

De hoc Iudicio in Libris Feudorum Mediolanensium, sicut de superiorē, haud quicquam occurrit. In consuetudinario autem Normannie, dicitur

• **Cust.c. 87.** (a) Querela de re Mobilī, cùm super aliquā possessione mobili inter partes adversas contentio ventilatur: ut, cùm Titius pétit a Seio equum quem ab eo iniuste dētinet; vel, (b) cùm quis rem dētinet quam ab alio recepit, cùm pecora aberrantia, vel bona inventa, infra tempus rēquisita, non restituit; cùm bona alicuius mobilia indebitē dīstrinxit, vel furto ablata suscepit. &c.

SECT. 5.

*De Iudicio Contractū Feudalis, &
de Iudicio Contractū circa
Feudum.*

*Judicium Contractū Feudalis, est in quo
queritur de Contractū jure Feudali
comprobato. Est q̄, vel Iudicium Con-
tractū de Fendo, vel Contractū de
iure aliquo in Fendo, vel Contractū
de re aliquā mobili.*

Que-

Quemadmodum de Acquisitione Feudorum, ita etiam de Contractibus qui circa Feuda inveniuntur, Iudicia instituta sunt. Et primo secundum Consuetudines Mediolanenses, (a) Quando ^a Feud. l. 1. 2. Vasallus de Domino queritur qui ab eo ^{7.} Fidelitatem accepit, nec tamen eum ad Feudi possessionem realem admittit. Secundo (b) quando is in quem Feudum alienum confertur, de Evictione agit, ^b Feud. l. 2. 5. maximè si cum de Feudo interpellatus ^{8. & 80.} esset, autorem suum ut cum defenderet invocavit. Tertio, cum qui in Feudo societatem vel Communionem habent, de fructibus vel expensis in Feudo communi, litem intendunt, vel de Feudo dividendo iudicium inveniunt.

Eodem modo secundum Consuetudines Normanniz, Iudicium circa Contractum de ipso Feudo instituitur, (c) ^c Cust. c. 50. Cum quis alteri terram vel Feodium ^{a- & c. 113.} licet vendidit, & qui recepit, cum qui tradidit, in Iudicium ad garantandum, id est, ad proprietatem prestandam, vel ad Excambiendam, id est, aliud Feodium ^d Cust. c. 26. eiusdem valoris dandum, vocat. (d) De- ^d & c. 119. inde ratione etiam Communionis in Feodo

Feudo, inter Cohabitos vel Agnatos
Inquitio de portionibus fabientis in-
sistit foler. In iuriis Feudis

SECTION

*De Indicio Contractus a deinde
aliquo in Fendo.*

fridicium Contractus de in reis in Fondo
est, quod institutus de obligacione
est ipsiusmodi Contractus, et in
Locazione, vel ad Oppidum
dictum aetem Contra in reis in Fondo
dicti fidei vel ex debitu in Fondo con-

De Iure Mediolanensis qui Feudum
conduxit contra cum a quo conditum
xie radicem instituendi causam habuit,
casu ante tempus in Conventione pre-
sinitum Feudi usum impeditet, & qui
qui Feudum locavit, pro mercatu agere
potuit, de transacto tempore pro
actione Feudi, sed & ante tempus
pus, si quis iure Feudum abutetur. Eode
rate ut Creditor in possessione Feudi
appigilatur, donec debitum foratum
sit, defensabatur; ita (2) si quis Feu-
dum

(a) Feud. l. 2.
tit. 27.

(b) Feud. l. 2.
tit. 27.

(c) Feud. l. 2.
tit. 27.

(d) Feud. l. 1.
tit. 1.

dum pignori datum inficiaretur, vel
(e) soluto precio non restitueret, ad ag-
noscendum & restituendum compel-
lendus erat.

e Feud. l. 1.
tit. 27. l. 2. tit.
51 § 7.

In Consuetudinario Normanniae Bre-
via occurrant, de Feodo & Firmâ, & de
Feodo & Vadio. (f) De Feodo & Fir-
mâ Breve conficitur in hæc verba: "Si
" R. dederit Plegios de clamore suo
" prosequendo, submone Recognitione
" nem de vicineto quod sit ad primas
" Afficias Baillivæ ad recognoscendum
" utram terrâ quam P. ei differtiat sit
" Feodium tenentis vel Firma mobilis
" tradita per manus G. & utrum R. sit
" propinquior hæres illius qui eam tra-
" didit ad Firmam. (g) De Feodo etiam
& Vadio Breve currit in hæc verba:
" Si T. dederit Plegios &c. submone
" Recognitionem, &c. ad recognoscen-
" diam utram terrâ sive Feodium quod
" ea. ei differtiat, sit Feodium tenentis
" vel Vadium invadiatque per ma-
" num G. & pro quoque; & utram T. sit
" propinquior hæres ad redimendum
" Vadium. Contra bsp. de obsequio
clausisq. x. l. q. 1. c. 1. 1. 1. 1. 1. **SECT.**

g Cus. t. 11. 3.

SECT. 7.

De Iudicio Contractus de
re Mobili.

Iudicium de Contractu circare re Mobi-
lem, est in quo agitur de obligatione,
ex Contractu de re Mobili, vel factu
aliquo praestando, proveniente.

Hujusmodi etiam Iudicia secundum
Regulas Iuris Civilis terminanda
dus Mediolanensis permisisse videntur.
At in Consuetudinario Normannia
etorum vestigia aliqua apparent, ubi
Contentionis legitima causa habe-
tur, si quis pecuniam quam dunit, vel
equum quem commodato accepit, red-
dere recusat. Item, si quis illud quod
promisit dare vel facere negligit. Et
in hujusmodi causis (c) homines non so-
lum pro se, sed etiam pro aliis, ut Plegii
seleant, Martedes, & Executare, conse-
niti possint. Notandum vero de simpli-
ci plegiatione, quod mortuo Plegio mo-
ritur Plegatio, quia simplex plegatio
non

• Cust. c. 87.
& c. 88.

• Cust. c. 91.

• Cust. c. 60.

non transit ad hæredes. Cùm vero quis
vnà cum alio se constituit dedicorem
principalem, eo mortuo conveniri po-
test. Sed & (d) filius cui Patris hæredi- ^{d Cust. c. cod.}
tas devenit, item Executores &c alii ad
quos Catailla mortuorum pervenerunt
pro eorum debitis conveniri possint,
(e) Nemo vero de Antecessoris debito ^{e Cust. c. 38.}
præstare tenetur ultra valorem ejus
quod de ejus hæreditate percepisse dig-
noscitur. Atq; hæc etiam de Iudicij
circa Contractus Feudales.

SECT. 8.

**De Iudicio Delicti: & de Iudicio
Delicti contra dignitatem
Principis.**

*Iudicium Delicti Feudalis est in quo a-
gitur de Delicto contra ius Feudale
commisso. Est q; vel Iudicium Delicti
contra dignitatem Regiam, vel Delicti
contra pacem, vel delicti contra Ho-
nestatem aut utilitatem privatam.*

*Iudicium Delicti contra Dignitatem
Regiam est in quo quis læse Maje-
statis*

statis, Proditionis, Rebellionis, Seditionis, vel ejusmodi Criminis Rens agi-
tur.

NON solum ad explorandum ad quos Dominum & jus in rebus competit, & ad tuendum commercium & negotiationem per Contractus, sed etiam ad reprimendum Delicta, Iudicia Feudalia instituta sunt. Quæ in quantum appareat, de Iure Mediolanensi (provt de Iure Civili consueverunt) ab

Ex trav. tit. 1 (a) Inquisitione, Denunciatione, & Accusatione procedebant.

Nec modi dissimiles erant, quibus de Consuetudine Normannicæ Delicta vel Crimina in Iudicium deducebantur. Nam quandoq; ad Clamorem populi, quandoq; ex relatione fide dignorum, aliquando ad querelam vel accusacionem partis, quæ vulgo Appellum dicitur, de criminibus aut delictis in iudicio queritur. Et primo (b) Clamor, qui dicitur Harou consuevit exclamari in discrimine criminoso, ad Ignem scilicet vel ad Latronem, Homicidium, vel Robriam. Et ad hunc Clamorem omnes debent

b Cust. c. 54.

debent exire qui illum audierunt, & si maleficium viderint propter quod auctor eiusdem dispendium vita vel membrorum pati debeat, ipsum debent retinere, vel Clamorem supradictum augere, aut aliter pro negligentia Principi cencendare. Cum autem malefactorem apprehenderint, sicut iustitio reddere debent, nec apud se, nisi propter imminentis periculum, ultra unam noctem detinere. Omnesq; quos Officiarius requisierit ad malefactores huiusmodi custodiendos vel eos in carcerem deducendos, sibi auxilium impetrare, in villa in qua residentes sunt, vel per unum diem debent subsidium proprii corporis, vel alicuius alterius patris idonei pro ipsis exhibere. Deinde (c) in Criminibus manifestis seu notoriis illi quos Fama publica seu fide-dig-^{c Cust. c. 4.} & 5.

norum testimonium inculpabiles ostendit, non expectato Iuris ordine, arrestari solent & carceribus mancipari, quo usque per Legem Patrie fuerint liberati. Nullus autem Clericus vel persona Ecclesiastica debet capi vel arrestari, nisi ad praesens maleficium captus fuerit, vel

^{d Cust. c. 82.}

Rpioufij captus fuerit cum clamore Ha-
 rroufis sequutus. Si Ecclesie redditus debet
 lipsum i requirenti xliii cuius Curia si de-
 obit de fidei criminibz i confessus fuerit vel
 convictus qd omni ordine & vpo privilegio
 Clericali est penitus deponendus, &
 ex sua Patria profugandus, dum tamen
 talis sit maleficius quod vita vel mem-
 borum principere debet damnationem
 aut ueroismodi enim personae absumi
 Laicis Cipri sunt excepta, nisi in qua-
 turu exigit. Eodem i Laicale. Sed &
 (s) qui vis alius ad Ecclesiam vel ad lo-
 ca sancta diffugiens per octo dies potest
 in Ecclesia amariti. Custodes vero ne
 exinde diffugiat, iustitarius Laicatis ap-
 ponere debet: & uno die ab eo iest in-
 quirendum, utrum se exponere voluerit
 iustitia Laicis vel se tenere Ecclesie.
 Et si se tenere voluerit Ecclesie, Pa-
 tria sua iurare necesse habet in hisibus
 presentibus & aliis fidei dignis, sub hâc
 formâ off. Hoc audiunt omnes: Assisten-
 tes, quod tu de cetero in Normanni-
 a ambo intrabis, nec aliquod malum
 ex aliis etiamentum propter hanc Pri-
 sonam per te vel per alium dicas ter-
 ror vel habitatoribus eiusdem facies
 vel

Cust. c. 24.
 & 81.

“vel facere procurabis: Sic Deus & sa-
crofusca te adiuvabit: Quæ verba in-
rans etiam de se debet exprimere; &
hoc facto, declarare per quas partes
Normannie exire voluerit; & eidem se-
cundum distans quantum termini
nus: competens excedendi assignans;
nec exenti ultra vias noctis spaciū
in via villa morari licet, nisi gravi &
evidenti infirmitate teneatur, nec ad lo-
ca reverci iam transacta; & si expleto
termino in Normannia inventus fuerit;
vel reversus facere per Leucanum, suum
audierit secum reportabit, nec debet
Ecclesia ei viterius patrocinari. Et,
(5) ut fur-bannizatus & is qui patria Cuit. c. 23.
am abituravit, bona quæ possidebat uni-
versa foris facit. Pultremo de delicto
per oiam Appellat vel Accusationis in ini-
dictio proceditur; cum quo exposita
querelacrimen aliquod vel delictum
aliter obicit, & coram iustiario offert
se paratum facere quod Adversarius id
quid ei obicitur recognoscatur certodice
& horâ: quod c. m. aliis denegat de ver-
bo ad verbum, & offert Vadem sive
Rignus ad defendendum, primùm reci-
pitur

pitur. Vadium defensoris, postea Ap-
pellatoris, & de Duello deducendo
Plegii interponuntur, &c.

Ad Judicium Delicti contra Digni-
tatem Regiam quod atrinet: Constitu-

Extrav. ut. 1

tione Henrici septimi, i. (g) que inter
Extravagantes habetur, sic statuitur:
Quod in quocunq; lese Maioribus cri-
mine, maxime vbi contra Imperium
vel Regem aliquid commissum affecti-
tur, possit procedi per Accusationem,
Inquisitionem, seu denuntiationem,
summarie & de plano, sine strepitu & si-
gura iudicii, pronto, qui Iurisdictioni
prae est videbitur expedire. Et si quis su-
per dicto Crimine, per nuntium, vel
per litteras, seu etiam per Edictum pub-
licè propositum citatus, neglexerit, in
termino personaliter & legitime com-
parere, contra ipsum perinde ac si pro-
fessionaliter omnibus interesset, tam ad
receptionem Testium, & eorum i pub-
licationem, & sequentia, quam ad defi-
nitivam Sententiam, & eius Executio-
nem, procedatur.

De Proditione autem contra Dicem
Normannix sequela sit in hac formâ,

Ego

(h) Ego cui Princeps Norimbergia: b Cist.c.7 2.
 Castrum suum custodiendum tradidit.
 conqueror de T. qui necu erat ad illud
 custodiendum, quodch ipse proditor. &
 acquisit de Castro exiens ejus hostes
 introduxit, ex quo vir potui evadere:
 quod si negare voluerit, paratus suu
 facere ut recognoscant: & alio rogante
 de verbo ad verbum, nadi recipi-
 da sunt, ad Ductum deducendam.
 (i) Qui vero Tradidit Princeps suu: Cist.c.14.
 iste consilii vel damna si fuerint, omnes
 corum Possessiones Princepi remanent
 debent. ^{Q. q. a. i. s. (h) lib. 10. cap. 10.}

De Iudicio Delictuum contra Pacem. a
 si in omni Iustisupis, subtile T. ev
 Iudicium Delictum contra Pacem. est
 qui voluntatis violatum (Pacem),
 usurpatione Homicidio, deinceps
 Extrusio, Vulneratione, & similiis.
 ut sedes non in astriost ibus anguis

Post securitatem Principis & Imper-
 trii, Paci publicae & salutis subditorum
 Iudicia Feudalia prosperentur. Ita
 (a) Constitutione Frederici Imperato-
 ris,

a Feud. l. 2.
 tit. 27. art. 5.

ris, si quis hominem infra Pacem constitutum occidit, malitia si non in necessario sed voluntarii occidit, pro capitali sententia damnatus erat. Si in eam constitutionem aliter, (b) Incendiarius, si caput erat, & si Incendium commisit negaret, septem testibus & convictus Capio complectebatur, si mortuum fuerat, nullius testimonio requiritur, etiam in eis dubiis, si caput non potuit, Prescrip-
tione subiiciebatur. Item (c) publici Larrones, & furies qui quidem quinque solidos valens furari erant, laqueo erant suspendendi. (d) Si quis infra Pacem Editum alium vulneravit, ejus manus erat amputanda. Et huiusmodi Delictorum Reus, (e) aliquando Iudicio humano si-
ve Testibus, aliquando Divino, id est, Iure, innocentiam suam purgare po-
tuit. (f) Si vero Miles ad exercitus mili-
tum pro Pacce violata aut aliquem capita-
li incusus, Duellum committere voluit,
pugnandi facultas ei non concedebatur,
nisi probaret posset quod antiquitus ma-
jores eius milites legitimi fuerint.

(g) Secundum Consuetudinem Normant-
iarum, (g) de Homicidio consultum perpe-
trato

b Feud. I. 5.
t. 10.

c Feud. I. 2.
tit. 27.

d Ibid.

e Ibid. S. 3.

f Ibid.

g Cust. c. 68.

Trato, quod vulgo ~~maudredum~~ dicitur,
 sequela fiebat in hac formâ. Et Petrus
 queritur de R. qui Patrem suum ne-
 quiter in pace Domini Regis occidit,
 quod paratus est probare, &c. Et hanc ^h Cust. c. 63.
 sequelam faciendi propinquior de ge-
 nere potestatem habet, qui si in minori
 etate fuerit, vel etate in transegerit, a-
 lius propinquior prosequi potest, vel
 quis alius de genere in quem omnis pa-
 rentela consenserit. De (i) Roberti si-
 militer, ita querela instituitur: ⁱ Cust. c. 70.
 "Ego
 conqueror de Titio quod me in pace
 Dei & Domini Regis felonice inva-
 sit, & occupam sive tumicam, mihi abstur-
 dit. Item (k) de iniuriatione membro-
 rum, quod vulgo ~~Mehymium~~ dicitur,
 & (l) de violentâ aggressione qui-
 saltus vocatur; & de reliquis, eodem
 modo querela deducebantur. (m) Si ve- ^m Cust. c. 68.
 ro nemo erat qui sequelam faceret, aut
 clamorem, si publica infamia super hu-
 iusmodi Delicto aliquem criminosum
 fecisset, Patria Inquisitionem sustinere
 debuit; id est, (n) Iurea fiebat per vi- ⁿ C. cod. &
 ginti quatuor homines probos & regales ^{c. 69.}
 circa loca & in locis in quibus factum
 fuerat

suerat maleficium, & secundum eorum
dictum fieri debet Iudicium inconti-
nenti, & Iudicium factum sine dilatione
executioni demandari. Et huiusmodi

• Cust.c. 54.

(a) Querelæ Placita Sæpe Gladiis
dicuntur, quod in iis malefictores gla-
dio & armis sunt reprimendi, vinculis-
quæ & carceribus mancipati, & demum
vitæ vel membrorum disperatio coer-
cendi. Sed & (p) qui pro huiusmodi cri-
minibus morti damnati sunt eorum ter-
ras & proventus eam per annum an-
num Princeps Normannus habet, & post
annum elapsum Domini a quibus te-
nentur sunt restituenda. (q) Res mobi-
les vero sive Catalla universa, quæ in ad-
modum qui banniti sunt vel Patriam ab-
iortarunt, Ducis foris faciunt.

g Cust.c. 23.

S E C T I O N

De Iudicio Delicti contra Honestat-
em & utilitatem privatam
In dicimus Delictum contra Honestatem
privatam, est in qua agitur ad vindi-
candum honestamque Personam, vel
Damnum quod Bonis alicujus inferatur.
Postremo

Postremò privatæ etiam Honestati & estimationi hominum Iudicia cōsulunt. Vnde de Iure Mediolanensi si quis Ingratitudinis Crimen commis-
rit, ut potè (a) si hostilitè aduersus Do-
minum se gesserit, (b) si uxori vel fi-
liam corruperit, vel quid eiusmodi per-
petraverit, amissione Feudi plecteba-
tur. Eodem Iure si quis alteri iniuriam
vel contumeliam fecit, veluti (c) si cri-
nes eius aut barbam expilaret, decem
libras parti lœfæ, viginti Iudici perfol-
vere; (d) si quis temerè in aliquem in-
curreret vel contumeliosè tractaret,
quinquaginta libras parti, decem Iudici per-
dere, tenebatur. Sed & in Rebus Dam-
num iniuriâ datum, secundum Ius Civi-
le vindicari consueisse coniicere licet.

In Consuetudinario Normanniaꝝ, de
delictis quæ Facto vel Dicto ad alterius
Cotumeliam vel Iniuriam committun-
tur, sic statuitur: (e) Quod pro lœfione e Cust. c. 34.
ex Facto, veluti simplici percussione,
Querelatus si convictus fuerit, (f) pro f Cust. c. 85.
qualitate Delicti tam Curix, quam par-
ti lœfæ, emendare vel mulctari debeat:
Pro delicti qualitate, ut pro effusione
sanguinis,

a Feud. l. 2.

tit. 57.

b Feud. l. 1.

tit. 5.

c Feud. l. 2.

tit. 27.

d Tit. cod.

sanguinis, pro percussione cum pugno vel palma; ita tamen quod non sit maior *Emenda* tenetis Curiam, quam per sonare cui illata est iniuria. (g) Nullus auctor de simplici percussione quam seruo suo intulit, vel filio, vel nepotil, vel uxori, vel alii cuiuscunq; de familia, ad Legem provocari debet; Illud enim correctionis causa factum praestitendum est. (h) Si vero vir uxorem mibaigni averit, ut eruendo oculum, vel frangendo brachium, vel eius corporis enormi percussione eam indebet & nequiter tractate consueverit, huiusmodi actiones Correctiones non iudicantur. (i) Pro Convitio seu Contumelia Verbis illata, qui Homicidium, Latrocinium, vel eiusmodi crimen alicui obiecit, graviter per pecuniam puniri, & iniuriam passo satisfacere debet, in Assisia scilicet vel placitis, nasum suum per summitatem tenens, dicendo, "Ex eo quod vocavi te Homicidum, menitus sui, quia hoc crimen in te non est, & ore meo quo illud protuli me mendacem exhibui. (k) Qui levius Convitum fecisse convictus est, debet

g Ibid.

b Cist. c. 101.

i Cist. c. 86.

k Cist. c. 86.

Iustitiario

Iustitiario *emendare*, & passo iniuriam simpliciter dicere, quòd vitium non est in eo quod ei obiecerat inconsultè.

(1) Sin autem quis alteri Crimen obiecit quod paratus est probare, ad probandum admitti potest, modo crimen tale sit quod ad ipsum pertinuerit, ut de homicidio Patris vel Fratris, vel de Furto sibi ipsi illato. (2) Atque huiusmodi ^{1 C. cod.} ^{m Cust. c. 84.}

Quæcunq; factio & dicto per similitudinem Legem, id est, per deservitiam, quæ si per sacramentum Quæcunq; & consilio adiutorum, erant terminandæ. De Damno quod Rebus alicuius iniustè infertur, sic prospicitur, quòd (n) si quis in Feodo ^{2 Cust. c. 6.} vel Prædio suo aliorum animalia, dum damna faciunt, ut potè dum blada vel gramina depascunt, invenerit, eadem capere & detinere potest, quousq; Pignus vel Fideiussores de Damno dato restaurando receperit. Sed & (o) si cui ^{o Cust. c. 10.} in stagnis, Boscis, Molendinis, aut alitèr, facto alterius Damnum datum sit, implorato Iustitiarii auxilio resarciri debet.

FINIS.

Hoc.

21917

150 H

Zoneph D